

TOLSTRAAT

NAAR DE VROEGERE „TOL“ HIER TER PLAATSE

Arnold Fortuin

Cato Elderink vraagt het zich af in 'Twènter Laand en Leu en Leven': 'Wat hef der éwest tusschen hier en Meunster?' Zelf geeft ze op die vraag geen antwoord. Onderweg van 'hier', zeg maar Enschede of liever Glanerbrug, naar 'oawer de poal' is de geschiedschrijving weinig luidruchtig. Cato Elderink, dol op mysterieuze vertellingen bij een knapperend vuur, schetst aan de hand van een sage het 'kriegsgevoar van 'n lesten slag bi-j 'n Bèrkenboom'. 'Woor of den veldslag zal wèzen? Oawer de Glanerbrugge zut men ze trekken, dree dage en dree nachte. Dan mott ze den oalen Hèlweg joo volgen, dee van Enschede geet noa de Gronauwe. Hèlwège zeent d'r in Twente hoast in iedere boerschop'. Enschede kent nu nog maar één 'Hèlweg: in Usselo. Maar er was er minstens nog een. De Gronausestraat, die Enschede via Glanerbrug met de nu bijna niet meer zichtbare grens met Gronau verbindt, droeg volgens J. van Ooyik in zijn straatnamenboek ooit de namen 'Langehege', de 'Brandkolk' of de 'Helweg'. Maar of daar ooit 'n lesten slag oawer de Glanerbrugge' werd geleverd?

In vervlogen dagen ging over in de Veenweg, die en waar turf werd gestoken tol, zo'n 500 meter van de verwijderd. Het lag voor tol Tolweg en later straat loopt vanaf de

bij de inmiddels gesloopte 'witte' pastorie van dominee Helder tot het huis van Glanerbrugs eerste arts, dokter Stam aan de Schipholtstraat, genoemd naar de boerderij Schipholt, die eens als onderduikadres voor kerkende katholieken diende. Op een oude foto uit 1900 is de straat van de tol weinig meer dan een zandweg. Van veel verkeer is op die foto geen sprake. Er rijden twee met paarden bespannen wagens. Rechts op de voorgrond, vóór het gebouw waarin eens café Homeijer met feestzaal, later café De Tol, met feestzaal, was gehuisvest, speelt een kind in het rulle zand. Kort na de oorlog stond naast dit pand de bioscoop Luxor van de familie Obdeijn. Achter deze bebouwing lag een kleigat (in de volksmond zou dat aangeduid zijn als 'kleigat van Dieks'), dat zomers als 'Bad Scheffer' zwemmers trok en in de winter schaatsers. Links op de foto staat een rij huizen en in later jaren een coöperatiewinkel. Om er te komen moest je over een paar planken die dienden als brug over een sloot. Op de achtergrond van de foto is het nu verbouwde huis van dokter Stam aan de Schipholtstraat zichtbaar.

*Straatnaam
als spiegel
van historie*

de Gronausestraat al snel richting Aamsveen liep en afgevoerd langs een grensovergang de hand de straat van die Tolstraat te noemen. De Gronausestraat, rechtsaf

De Tolstraat anno 1900.

Uit: Enschede in oude ansichten, deel 3